

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/3690	25 juli 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

| Kolonel der Cavalerie

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	070 - 318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/36go, d.d. 25 juli 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
22/91

(Afgesloten 251200A JULI 1991)

Federale overheden

De federale (nood)regering onder leiding van premier Markovic heeft gisteren een ontwerp-verdrag gepresenteerd dat in zijn visie alle Joegoslavische republieken zouden moeten ondertekenen als basis voor onderhandelingen over de staatkundige toekomst van het land. Een belangrijke bepaling in dit ontwerp is de opschorting van de onafhankelijkheid van Kroatië en Slovenië gedurende een periode van drie maanden. Tegelijkertijd zou de eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring van de Servische gebieden in Kroatië en Bosnië-Herzegovina eveneens worden opgeschort. Daarnaast zou in dit verdrag (opnieuw) de ontbinding van alle illegale gewapende groeperingen in het land worden vastgelegd. De federale regering zou vervolgens het commando over de reguliere strijdkrachten (JNA) overnemen van het presidium. Hoewel hierover niets bekend is, kan ervan worden uitgegaan dat Markovic, in overeenstemming met eerdere pogingen, in het betreffende ontwerp tevens bepalingen heeft doen opnemen die tenminste een minimaal functioneren van de federale overheid mogelijk zouden maken.

De Kroatische en Sloveense autoriteiten hebben echter geen afgevaardigden gezonden naar de zitting van het federale parlement die gisteren aan de behandeling van dit ontwerp zou worden gewijd. Kroatië sprak zelfs van een "onaanvaardbare inmenging in de interne aangelegenheden van de soevereine staat Kroatië". Zoals bekend hebben beide republieken na hun eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring hun afgevaardigden uit het federale parlement teruggetrokken. Overigens is het vermoeden gerechtvaardigd dat ook voor het "Servische blok" het betreffende ontwerp onaanvaardbaar is, met name gezien de bepalingen met betrekking tot de Servische minderheden in andere republieken. De aanvaarding van dit voorstel van Markovic, dat overigens geen nieuwe elementen bevat, is nagenoeg uitgesloten.

Grote twijfels bestaan rond het in Brioni overeengekomen plan om op 1 augustus onder EG-supervisie het overleg te starten tussen de republieken over de toekomstige structuur van Joegoslavië. De afgelopen week heeft de federale regering zich bij monde van minister van Buitenlandse Zaken Loncar met klem verzet tegen de aanwezigheid van EG-waarnemers bij het (mislukte) overleg in Ohrid afgelopen maandag. Meer duidelijkheid omtrent deze kwestie zal mogelijk ontstaan na de ontmoeting van Markovic en Loncar komende maandag met EG-ministers in Brussel. Overigens wijst niets erop dat met name van Kroatische en Servische zijde enige bereidheid bestaat tot het sluiten van compromissen over politiek/staatkundige hervormingen.

Kroatië

In Kroatië blijft sprake van etnische botsingen, al lijken deze minder hevig dan de afgelopen dagen het geval was. Desondanks zijn ook gisteren weer enkele leden van de Kroatische Nationale Garde (KNG), de para-militaire organisatie van deze republiek, in gevechten met Serviërs om het leven gekomen. Volgens Kroatische autoriteiten zijn zij door Servische extremisten in een hinderlaag gelokt. Daarnaast hebben Kroatische bronnen gemeld dat JNA-eenheden aan de Servische kant van de onderlinge grens beschietingen hebben uitgevoerd op

stellingen van de KNG. Dit vormt voor de Kroatische autoriteiten een nieuw bewijs dat de JNA zich in de praktijk pro-Servisch opstelt.

Eerder deze week heeft de Kroatische regering aan de Nederlandse regering, als voorzitter van de EG, een plan doen toekomen dat als basis zou moeten dienen voor verdere onderhandelingen tussen de Joegoslavische republieken. Hierin wordt onder meer voorgesteld dat de republieken elkaar volkenrechtelijk als soevereine staten erkennen en afzien van het gebruik van geweld, waarna zij kunnen onderhandelen over de overdracht van de taken van de federale regering aan de republieken en over hun toekomstige (economische) samenwerking. Het is vrijwel uitgesloten dat het Servische blok met dit voorstel zal instemmen. Het vermoeden bestaat dan ook dat het betreffende voorstel met name gezien moet worden als politiek gebaar van Kroatië naar de EG.

Kosovo

Vertegenwoordigers van de Albanese meerderheid in de provincie Kosovo hebben gisteren in een schrijven aan de voorzitter van het federale presidium, de Kroaat Mesic, geprotesteerd tegen de onderdrukking van hun politieke rechten door de Servische regering. Zij stellen dat de Albanese bevolking (die na de Serviërs en Kroaten de grootste bevolkingsgroep vormt in Joegoslavië) het recht moet hebben om op voet van gelijkheid met de andere naties in Joegoslavië te onderhandelen over de toekomst van het land. Hiermee wordt in feite het streven verwoord om Kosovo om te vormen tot een (van Servië onafhankelijke) republiek, een wens die overigens wordt gedeeld door de regering van Albanië. Dit is volledig onaanvaardbaar voor Servië.

Dat het verzoek van de Albanen aan Mesic wordt gedaan is formeel onjuist. Immers, Kosovo is wel degelijk in het federale presidium vertegenwoordigd, al is de betreffende functionaris geselecteerd door de Servische regering, die de voormalige autonome status van Kosovo het afgelopen jaar eenzijdig heeft beëindigd. De oproep aan Mesic is waarschijnlijk mede een poging van de Albanen om een koppeling te leggen tussen het Kroatische en het Albanese verzet tegen Servië. Van Kroatische zijde zal naar verwachting zeer terughoudend worden gereageerd op de Albanese protesten, aangezien openlijke steun aan de Albanen door Servië als een provocatie zou worden beschouwd.

Bosnië-Herzegovina

De Bosnische regering heeft zich gisteren gekeerd tegen het voornemen van het federale presidium om een aantal uit Slovenië terug te trekken JNA-eenheden over te brengen naar Bosnië-Herzegovina. De regering in Sarajevo heeft als alternatief voorgesteld de betreffende eenheden te ontbinden en het op deze wijze verworven geld te besteden aan de bestrijding van de economische crisis in het land. Dit alternatief is zonder twijfel voor de JNA onaanvaardbaar.

Bosnië-Herzegovina deelt weliswaar in de economische recessie van Joegoslavië, maar is hierdoor relatief minder sterk getroffen. Derhalve moet worden aangenomen dat de belangrijkste reden voor dit voorstel is gelegen in de weerstand van de Bosnische regering tegen een versterkte presentie van de JNA in deze republiek. Hierbij speelt waarschijnlijk een belangrijke rol de vrees dat de JNA een pro-Servische houding zal aannemen in geval dat de Servisch-Kroatische tegenstellingen over zouden slaan naar Bosnië-Herzegovina. Ook is het denkbaar dat de Bosnische regering nog steeds rekening houdt met de (overigens door Kroatië verworpen) mogelijkheid dat Servië en Kroatië te zijner tijd zouden beslissen Bosnië-Herzegovina onderling op te delen, waarbij de JNA eveneens een rol zou kunnen spelen.

Macedonië

De interne situatie in Macedonië is ogenschijnlijk rustig. Toch is ook hier sprake van (potentieel) destabiliserende ontwikkelingen. Vorige week maakte het Macedonische ministerie van Binnenlandse Zaken opnieuw melding van wapensmokkel naar de republiek. Wie daarvoor verantwoordelijk zou zijn werd niet gesteld, maar in dezelfde melding werd gewezen op wat werd genoemd "de groeiende aspiraties van buurlanden", waarbij Griekenland, Bulgarije en Albanië alle drie werden genoemd. In dit verband werd tevens gesteld dat de politieke leiding van Albanië aandringt op een referendum onder alle Albanese in Joegoslavië omtrent hun politieke toekomst, waarbij met name de vorming van een Albanese republiek in Joegoslavië ter discussie zou moeten staan. Deze oproep betreft uiteraard in eerste instantie de Albanese meerderheid in Kosovo. In Macedonië bestaat echter ook een aanzienlijke Albanese minderheid (bijna 20% van de bevolking). De Macedonische premier maakte onlangs melding van infiltraties vanuit Kosovo en stelde dat zijn regering zou waken voor een "Libanisering" van Macedonië.

Een bijzondere rol wordt in dit verband gespeeld door de conservatieve regeringspartij van Macedonië, die wordt gekenmerkt door een extreem-nationalistische opstelling. Deze partij streeft naar een onafhankelijke Macedonische staat en de vereniging van alle Macedoniërs, waarvan er in haar visie tevens een aantal in de drie genoemde buurlanden gevestigd zijn. Er zijn reeds enige aanwijzingen dat de Macedonische regering concrete voorbereidingen heeft getroffen voor de onafhankelijkheid van Macedonië en slechts zou wachten op een geschikte aanleiding om deze formeel uit te roepen. Eerder deze maand beschuldigde de partij de JNA ervan in Macedonië een coup te beramen, hetgeen door het opperbevel over het Derde Militaire District, dat onder meer Macedonië omvat, werd afgewezen als politiek propaganda.

Opmerkelijk is dat de vertegenwoordiger voor Macedonië in het federale presidium, Tupurkovski, afgelopen maandag zou hebben verklaard dat indien het presidium geen oplossing zou weten te vinden voor de politieke crisis, dit automatisch de terugtrekking van de JNA uit Macedonië en Kroatië met zich mee zou brengen. Tot dusverre heeft Macedonië in het presidium een matigende rol gespeeld. In Macedonië bestaat echter grote vrees om na een eventuele afscheiding van Slovenië en Kroatië in een ondergeschikte positie deel uit te maken van een door Servië gedomineerde staat, hetgeen een aanvullende stimulans vormt voor het Macedonische onafhankelijkheidsstreven.

Slovenië

In overeenstemming met het afgelopen week door het presidium genomen besluit zullen volgens schema vandaag de eerste eenheden van de JNA uit Slovenië vertrekken. Eerder deze week heeft de Sloveense minister van Defensie Jansa nog gewezen op een (schijnbare) tegenstelling in het betreffende besluit. Volgens hem zou de terugtrekking alle eenheden van de JNA uit Slovenië moeten betreffen en niet alleen de expliciet genoemde. Opmerkelijk is het recente persbericht dat Slovenië nu met de JNA onderhandelingen voert omtrent de eventuele achterlating van militaire luchtverkeersleidingsapparatuur en medische voorzieningen, hetgeen de JNA kennelijk verwerpt met als argument dat het presidiumbesluit ook alle JNA-apparatuur omvat.

Naar eerst nu bekend is geworden, heeft Jansa om nog een andere reden vraagtekens gezet bij de aftocht van de JNA. Hij beschouwt deze in feite als een leverantie van wapens met een waarde van enkele miljarden dollars aan Servië. Waarschijnlijk houdt de opstelling van Jansa, die tot de extreem-nationalistische vleugel van de Sloveense regeringspartij moet worden gerekend, mede verband met de te verwachten problemen omtrent de financiële afwikkeling van de aftocht van de JNA en van de Sloveense onafhankelijkheid. Hierover zullen naar

verwachting nog moeizame onderhandelingen worden gevoerd. In dit verband is vermeldenswaard dat Slovenië de afgelopen weken al aanspraak heeft gemaakt op het -exorbitant hoge- bedrag van ruim 2,7 miljard US dollar als herstelbetaling voor door de JNA aangerichte schade in de republiek.

Conclusie/voorzicht

Er is nog steeds geen enkele aanwijzing dat de partijen in Joegoslavië bereid zijn tot reëel politiek overleg over de politieke crisis. Grote twijfels bestaan of het in Brioni overeengekomen overleg tussen de republieken over de toekomstige structuur van Joegoslavië ook daadwerkelijk zal plaatsvinden. Van compromisbereidheid is met name bij Servië en Kroatië geen sprake. In het licht van de voortdurende etnische botsingen in Kroatië, maar ook van aanwijzingen dat in andere delen van het land, met name in Kosovo, de spanningen oplopen, moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat de gewapende conflicten zelfs op korte termijn verder escaleren.